

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 Vtrum timor sit initium sapientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

RESPON. Dicendum, quod timor seruilis ex amore sui causatur: quia est timor poenae, qui est detrimentum proprii boni. Vnde hoc modo timor poenae potest stare cum charitate, sicut & amor sui. Eiusdem enim rationis est, quod homo cupiat bonum suum, & quod timeat eo priuari. Amoraui sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Vno modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit. Alio modo se propter Deum, & in Deo diligit. Tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta, cum aliquis diligit seipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constituat finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio praeter dilectionem charitatis, quae fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, uel alicuius alterius conditionis humanae, quae tamen referibilis sit ad charitatem. Sic ergo & timor poenae includitur uno modo in charitate. Nam separari a Deo est quaedam poena, quam charitas maxime refugit: unde hoc pertinet ad timorem castum. Alio autem modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis refugit poenam contrariam bono suo naturali, sicut principale malum contrarium bono, quod diligitur ut finis: & sic timor poenae non est cum charitate. Alio modo timor poenae distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto: quia scilicet homo timet malum penale ratione separationis a Deo, sed in quantum est nocuum proprii boni: nec tamen in illo bono constituitur eius finis. unde nec illud malum formidatur tamquam principale malum. Et talis timor poenae potest esse cum charitate: sed iste timor poenae non dicitur esse seruilis, nisi quando poena formidatur sicut principale malum, ut ex dictis patet. Et ideo timor, in quantum seruilis, non manet cum charitate: sed substantia timoris seruilis cum charitate manere potest, sicut amor serui manere potest cum charitate.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de timore, in quantum seruilis est. Et sic procedunt aliae duae rationes.

ARTICVLVS VII.

Utrum timor sit initium sapientiae.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod timor non sit initium sapientiae. Initium enim est aliquid rei: sed timor non est aliquid sapientiae, quia timor est in ui appetitiua, sapientia autem est in intellectiua. ergo uidetur quod timor non sit initium sapientiae.

¶ 2 Praet. Nihil est principium sui ipsius: sed timor Dei ipse est sapientia, ut dicitur Iob. 28. ergo uidetur quod timor Dei non sit initium sapientiae.

¶ 3 Praet. Principio non est aliquid prius: sed fides praecedit timorem, ergo uidetur quod timor non sit initium sapientiae.

SED CONTRA est, quod dicitur in Psal. 110. Initium sapientiae, timor Domini.

RESPON. Dicendum, quod initium sapientiae potest aliquid dici dupliciter. Vno modo, quia est initium ipsius sapientiae, quantum ad eius essentiam: alio modo, quantum ad eius effectum. Sicut initium artis secundum eius essentiam, sunt principia, ex quibus procedit ars: initium autem artis secundum eius effectum est, unde incipit ars operari. Sicut si dicamus,

Art. huius q ad 4. arg. & ar. 4.

q. 45. ar. 6. ad 5.

quod principium artis edificatur est finis, quia ibi incipit edificator operari. Cum autem sit cognitio diuinorum, ut infra dicitur, consideratur a nobis & altera Philosophia, vita nostra ad diuinam fructualem ordinem rigitur secundum quandam participationem naturae, quae est per gratiam, sapientiam, nos, non solum consideratur, ut est cognitio, sicut apud Philosophos: sed etiam ut est diuinae uitae, quae non solum dirigitur secundum rationes humanas, sed etiam secundum rationes, ut patet per Aug. 12. * de Trinit. Sapientia sapientiae secundum eius essentiam, sunt principia sapientiae, quae sunt articuli fidei: & hoc hoc fides dicitur sapientiae initium. Sed effectum, initium sapientiae est, unde sapientia operari: & hoc modo timor est initium sapientiae. Aliter tamen timor seruilis, & aliter timor mor. n. seruilis est sicut principium extrinsecum ad sapientiam, in quantum aliquis timore peccati a peccato, & habitatur per hoc ad effectum, secundum illud Eccles. 1. Timor expellit peccatum. Timor autem castus, ut in initium sapientiae sicut primus sapientiae effectus enim ad sapientiam pertinet, quod humanum guletur secundum rationes diuinas, hinc mere principium, ut homo Deum reuerentia ei subiiciat. Sic enim consequenter in quantum Deum regulabitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ostendit, quod timor non est principium sapientiae quantum ad essentiam sapientiae.

AD SECUNDUM dicendum, quod comparatur ad totam uitam humanam per Deum regulatam, sicut radix ad arborem. Vnde Eccles. 1. Radix sapientiae est timere Dominum. mi enim illius longaeui. Et ideo sicut radix dicitur esse tota arbor, ita timor dicitur esse tota sapientia, quod dicitur.

AD TERTIUM dicendum, quod fides est, alio modo fides est principium sapientiae modo timor. Vnde dicitur Eccles. 1. Timor dilectionis est: initium autem fidei est timor est ei.

ARTICVLVS VIII.

Utrum timor initialis differat secundum substantiam a timore filiali.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod timor initialis differat secundum substantiam a timore filiali. Timor enim filialis ex dilectione causatur: sed timor initialis est principium dilectionis secundum illud Eccles. 25. Timor Domini initium dilectionis: ergo timor initialis est alius a filiali.

¶ 2 Praet. Timor initialis timet penam, quae est obiectum seruilis timoris: & sic uidetur quod timor initialis sit idem cum seruilis: sed timor seruilis est alius a filiali. ergo etiam timor initialis est alius secundum substantiam a filiali.

¶ 3 Praet. Medium differat eadem ratione ab utroque extremorum: sed timor initialis est medium inter